

1STE TIJDVAK

MAVO

NEDERLANDS

LEESVAARDIGHEID

2016

- TEKSBOEK
- VRAGENBOEK
- ANTWOORDBLAD
- CORRECTIEVOORSCHRIFT

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Donderdag 12 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID

TEKSTBOEK

Dit tekstboek bestaat uit
3 lange teksten.
Er zijn 8 bladen, inclusief voorblad.

Maximaal te behalen aantal punten: 55

Het gebruik van een ééndelig woordenboek Nederlands is toegestaan.
Daarnaast is een tweetalig woordenboek vanuit en naar de doeltaal toegestaan,
in één band of twee afzonderlijke delen.

Handen af van onze ezels!

Met de Spanjaarden kwam de ezel naar Bonaire. In de loop der eeuwen werden de ezels geliefd en hoorden bij Bonaire. Maar nu zijn er wel heel veel. En het zet kwaad bloed dat import-Nederlanders op het eiland de overlast willen aanpakken.

- .....
1. Toeristen die op Bonaire aankomen, zien als ze het vliegveld verlaten de verkeersborden die waarschuwen voor overstekende ezels. Grote kans dat ze vlak bij het vliegveld de dieren al zien. Op de Kaya International, de smalle tweebaansweg die het vliegveld met hoofdstad Kralendijk verbindt, zwerft al weken een groep van 28 ezels. Overdag zijn de ezels goed te zien, maar 's avonds kunnen ze automobilisten de schrik van hun leven bezorgen als ze plotseling oversteken. De aanwezigheid van loslopende ezels op het eiland zorgt geregeld voor ongelukken in het verkeer.
  2. Dit probleem bestaat al langer. In 1956 was in het jaarverslag over Bonaire te lezen dat het aantal loslopende ezels onrustbarend steeg: "Deze dieren vormen een gevaar voor het autoverkeer, daar ze 's avonds tot in de straten van Kralendijk rondzwerven." In die tijd telde het eiland 5.500 inwoners, er reden 250 auto's en er liepen naar schatting 1.200 ezels rond. Tegenwoordig telt Bonaire 19.000 inwoners en zijn er meer dan tienduizend auto's. Dit jaar heeft de politie al 18 ongelukken geregistreerd waarbij ezels waren betrokken, vorig jaar 28. De meeste ezels overleven de aanrijdingen niet.
  3. De ezels zijn sterk verbonden met de geschiedenis van Bonaire. Al sinds de zestiende eeuw zijn ze door de Spaanse kolonisten meegebracht voor het zware werk; bij hun vertrek honderd jaar later lieten ze de ezels achter. De Nederlanders die het eiland in de zeventiende eeuw koloniseerden, maakten dankbaar gebruik van de ezels. Tot de jaren zestig van de vorige eeuw heeft een deel van de ezels een functie gehad als vervoermiddel en voor het transport van zware voorwerpen als blikken met drinkwater. Ezels zijn een belangrijk onderdeel van de lokale cultuur en worden beschouwd als erfgoed.

- .....
- 23 4. Vlak bij het vliegveld ligt het *Donkey Sanctuary*, een 60 hectare groot terrein. De
24 ezelopvang waar de Nederlandse Marina Melis (65) al 22 jaar samen met haar
25 echtgenoot de scepter zwaait. Het is een vrijwilligersorganisatie. De ezels krijgen eten,
26 drinken en medische verzorging. Er is een zorgweide en er zijn schaduwplekken.
27 Melis ving tot ieders tevredenheid jarenlang gewonde en zieke ezels op, maar sinds
28 een jaar is de opvang het middelpunt van onrust. In 2013 stelden het eilandsbestuur en
29 de *Donkey Sanctuary* een 'ezelbeleidsplan' op met als doel de grootte van de populatie
30 onder controle te houden.
- 31 5. Het plan bestond uit het definitief onderbrengen van alle merries en veulens in de
32 opvang. Daarnaast zouden de hengsten worden gevangen, gecastreerd en ver van de
33 bewoonde wereld worden uitgezet. De bevolking werd gevraagd dieren in hun tuin
34 binnen te laten en Melis te bellen om de ezels op te halen. Aanvankelijk was er best
35 animo voor het plan, voor elke gevangen ezel was er een beloning van 20 dollar.
36 Totdat het begon door te dringen dat zonder hengsten de Bonairiaanse ezels waar-
37 schijnlijk zouden uitsterven. Melis is fel tegen deze opvatting: "Als de populatie onder
38 controle is, kan via kunstmatige inseminatie met zaad van buiten worden gefokt. Er
39 moet vers bloed bij, want er is sprake van inteelt."
- .....
- 40 6. De vlam sloeg in de pan. Al Catalfumo (73), een Amerikaan die al 35 jaar op Bonaire
41 woont en werkt, werd het boegbeeld van verzet. Samen met andere bezorgde burgers
42 richtte hij de *Bonaire Donkey Protection League* op. Ook zij streven naar beperking
43 van de overlast, maar zonder castratie en zonder het scheiden van dieren.
- 44 7. Een discussie tussen voor- en tegenstanders kwam op gang, waarin vooral Marina
45 Melis en mensen die meewerkten aan de uitvoering van het plan, het moesten
46 ontgelden. In een poging een einde te maken aan de "opzettelijk grievende en
47 beledigende publieke uitlatingen door diverse personen" deed *Donkey Sanctuary*
48 aangifte. Het Openbaar Ministerie noemde de manier waarop het debat gevoerd werd
49 erg onfatsoenlijk, maar besloot voorlopig geen opsporingsonderzoek in te stellen.
50 Wel werd opgemerkt dat "de behandeling van ezels een onderwerp is dat heftige
51 emoties losmaakt en bovendien in verband wordt gebracht met de culturele identiteit
52 van Bonaire".
- 53 8. De vinger op de zere plek. Bonaire is sinds het een 'bijzondere gemeente' van
54 Nederland werd in een snelkookpan van vernederlandsing terechtgekomen. Veel
55 inwoners voelen zich overvallen door Nederlandse wetten en regels die vaak met
56 weinig oog voor de lokale omstandigheden worden ingevoerd. Er is een diep
57 gewortelde angst dat autochtone Bonairianen een kleine minderheid worden. En dat
58 het Papiaments en de Bonairiaanse cultuur worden achtergesteld om zo vreemdeling
59 op het eigen eiland te worden. De Europese Nederlanders van de ezelopvang zijn het
60 symbool van Nederlanders "die wel even komen vertellen hoe het moet. Nu de ezels in
61 een reservaat, straks wij ook."
- 62 9. Om de gemoederen te bedaren, besloot de gezaghebber eind vorig jaar de castratie van
63 de ezelhengsten voor een half jaar stop te zetten. De Partij voor de Dieren stelde
64 Kamervragen over het omstreden ezelbeleid, waarbij staatssecretaris Sharon Dijksma
65 (PvdA) zich achter het eilandsbestuur opstelde. Volgens Dijksma: "Ezels brengen
66 ernstige schade toe aan de natuur en veroorzaken gevaarlijke verkeerssituaties."

67 10. Zes weken geleden besloot het eilandsbestuur ook het vangen voorlopig te staken. Er
68 zijn al 200 hengsten gecastreerd, gemarkeerd en voorzien van een tetanusinjectie; 80
69 hengsten zijn nog niet 'behandeld'. In de ezelopvang verblijven 600 merries en
70 veulens, 40 merries lopen nog in het wild rond. Volgens gezaghebber Edison Rijna is
71 Bonaire trots op zijn ezels, en is het beslist niet de bedoeling de dieren uit te roeien.
72 Wel moet er een oplossing komen voor de overlast die ze veroorzaken en daarbij
73 liggen alle opties open.

Naar een artikel uit *Elsevier*, Trix van Bennekom op Bonaire, 2 september 2015.

Oudere vaak slechter uit ziekenhuis dan hij erin gaat

- 1
2
3
4
1. Veel ouderen die een paar weken in het ziekenhuis belanden, kunnen bij thuiskomst ineens minder onafhankelijk door het leven. Zorginstellingen kunnen een deel van deze problemen mogelijk voorkomen door de patiënten meer aandacht te geven. Dit blijkt uit nieuw onderzoek van de Universiteit van Tilburg.
  - 5
6
7
8
9
2. "Je ziet dat veel ouderen na hun ziekenhuisopname ineens geen boodschappen meer kunnen doen of zichzelf niet kunnen aankleden, terwijl dat niets te maken heeft met de reden van de opname zelf," vertelt Hanneke van der Meide, die woensdag op het onderwerp promoveert. De vakliteratuur laat zien dat deze problemen spelen bij 30 à 60 procent van de opgenomen 70-plussers.
  - 10
11
12
13
3. De promovendus volgde vijftien ouderen tijdens hun ziekenhuisopname en onderzocht hoe zij deze periode ervoeren. "Er is al veel onderzoek gedaan naar fysieke oorzaken van het probleem, zoals lang stilliggen," zegt Van der Meide, "maar ik wilde bekijken of ook sociale en psychologische factoren een rol spelen."
- Kwetsbare patiënten**
- 14
15
16
17
18
19
4. Juist in dat opzicht hebben opgenomen ouderen het zwaar, blijkt uit haar studie. "In het ziekenhuis gebeurt veel met ouderen dat ze niet begrijpen en eng vinden, terwijl hulpverleners weinig tijd nemen om uit te leggen wat de bedoeling is. Deze kwetsbare patiënten durven daarbij zelf vaak niet om hulp of uitleg te vragen." Uiteindelijk kunnen ouderen zich hierdoor eenzaam, angstig en apathisch gaan voelen, wat kan leiden tot een verlies van zelfstandigheid.
  - 20
21
22
23
5. Als voorbeeld noemt ze de kaart met de ontslagdatum, die aan het bed van de patiënt hangt. "Voor het ziekenhuis is dat een manier om aan te geven wanneer ze denken dat iemand het bed verlaat, maar een oudere denkt al gauw dat hij uiterlijk op die dag weg moet zijn. Als hij zich nog helemaal niet beter voelt, is dat eng."

- 24 6. Volgens Van der Meide kunnen hulpverleners veel problemen voorkomen door iets
25 meer tijd te besteden aan de ouderen, meer uit te leggen en vaker te vragen hoe het
26 met ze gaat. "Hierdoor creëer je een sfeer waarbij de patiënt zich op zijn gemak voelt
27 en ook om hulp durft te vragen." Zij denkt niet dat dit tot tijdverlies hoeft te leiden.
28 "Je voorkomt er namelijk veel ellende mee. Als iemand tot het laatste moment wacht
29 voordat hij om hulp vraagt, worden de problemen groter en kost het meer tijd om ze op
30 te lossen."

Aandacht toegenomen

- 31 7. Het risico op zelfstandigheidsverlies is in ziekenhuizen zeker aanwezig, erkent ook
32 internist Willem Blok van het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis in Amsterdam. Maar
33 volgens Blok zijn zorginstellingen al druk bezig om dit te voorkomen. "Doordat er
34 zoveel ouderen bij zijn gekomen in de zorg, is de aandacht voor dit probleem de
35 afgelopen tien jaar toegenomen. Ziekenhuizen doen er tegenwoordig van alles aan om
36 in de behoeften van ouderen te voorzien."
- 37 8. Blok wijst erop dat ziekenhuizen bij binnenkomst van patiënten eventuele
38 'kwetsbaarheidsfactoren' in kaart brengen. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de
39 fysieke aandoeningen van een patiënt, maar ook naar psychische problemen. "Bij
40 patiënten die angstig of in de war zijn, controleren we regelmatig hoe ze zich voelen
41 en of ze goed slapen." Ook nemen we de tijd en het geduld om zaken goed uit te
42 leggen.
- 43 9. Toch vallen niet alle problemen te voorkomen, denkt Blok. "Hoe goed we het ook
44 doen, het zal altijd beter kunnen. Een ziekenhuis blijft een plaats die je beter kunt
45 mijden, ook voor jonge mensen. Het is een onbekende en niet vertrouwde plaats, waar
46 mensen zich angstig kunnen voelen. Kortom: het wordt nooit zo leuk als thuis."

Naar een artikel uit *De Volkskrant*, 4 mei 2015.

Door: Joost van der Meer

Het loopje verraad een crimineel

Hij vliegt de hele wereld over met maar één doel: criminelen ontmaskeren. Zijn aparte deskundigheid maakt hem bijzonder. De Britse voetspecialist Barry Francis herkent boeven aan hun loopje en helpt politie aan bewijzen.

- 1 1. Afgelopen week dook de statige gestalte van Francis ineens op in de rechtbank in
2 Groningen om iets te kunnen zeggen over een verdachte van een gewapende overval.
3 Francis stelde dat hij met 72 procent zekerheid verdachten kan herkennen. De
4 verdachte in kwestie was er als de kippen bij om de stelling te onderstrepen dat
5 bewegingsbewijs geen 100 procent exacte wetenschap is. "Deze meneer Francis zegt
6 mij met 72 procent zekerheid te kunnen herkennen. Maar hier zit die andere 28
7 procent."
- 8 2. Francis duikt overal ter wereld op in rechtszalen om uit te leggen hoe hij kijkt en
9 rapporteert. "De manier waarop iemand loopt, is zeker niet zo uniek als een
10 vingerafdruk of DNA-bewijs, maar het kan wel heel kenmerkend en belastend zijn,"
11 stelt Francis. "Mijn bewijsschaal loopt van 'erg zwak' tot 'erg sterk'. Soms is alleen de
12 herkenning van een loopje genoeg voor een veroordeling."
- 13 3. De politie heeft met de intrede van bewakingscamera's steeds vaker de beschikking
14 over camerabeelden van misdrijven. Maar wat als een verdachte kan worden
15 aangehouden, maar onherkenbaar in beeld is? Dan is er altijd nog Barry Francis. De
16 Britse medicus is een expert in de vaak unieke manier waarop wij ons voortbewegen,
17 waar we onze voeten neerzetten en met welke specifieke beweging wij dat doen.
- 18 4. Zijn grootste triomf kwam in 2011. "Ik werd gevraagd om mijn opinie te geven over
19 een moordzaak in Engeland. Twee jonge mannen waren in een bendeoorlog
20 neergestoken door vier verdachten. Echt een heftige zaak. Er werd wel achttien keer
21 gestoken. De hoofddader liep met opvallende O-benen en met zijn hoofd heel ver naar
22 voren. De verdachten werden uiteindelijk voornamelijk op basis van mijn
23 bewijsmateriaal veroordeeld tot celstraffen van 17 tot 21 jaar."

- 24 5. Ook culturele verschillen spelen een grote rol in de herkenning. "Ik kon eens een
25 verdachte in een moordzaak herkennen aan de manier waarop hij zich omdraaide.
26 In Europa draaien wij ons meestal met ons hele lichaam om. Er zijn culturen waar
27 ze eerst licht door de knieën gaan om een draaiende beweging te kunnen maken."
- 28 6. Francis werkt naar eigen zeggen zo objectief mogelijk. "Ik krijg eerst heel kort een
29 omschrijving van het misdrijf en beoordeel de onbekende verdachte dan louter op
30 basis van videomateriaal van het misdrijf, geschoten door een bewakingscamera. Ik
31 kijk of de voeten naar buiten of juist naar binnen staan. Hoe de enkels bewegen en wat
32 de positie van de knie en benen is. Uiteraard kijk ik naar een eventuele handicap en
33 hoe het hele lichaam en het hoofd bewegen. Pas daarna kijk ik naar de video die de
34 politie na het misdrijf heeft gemaakt van een lopende verdachte."
- 35 7. De voetexpert gaat niet over één nacht ijs. "Ik heb zeven of acht typische kenmerken
36 van een individu nodig om tot een goede herkenning te komen. Bovendien kijk ik in
37 hoeverre die kenmerken voorkomen in de algemene bevolking. Zo maak ik een
38 inschatting van de betrouwbaarheid van de individuele herkenning." Francis is niet
39 bang dat iemand hem misleidt door bewust anders te gaan lopen in de controle-video.
40 "Maar als ze dat doen, houden ze het nooit lang vol. Het is wel de reden dat ik niet hou
41 van bewuste reconstructies. Het is beter om verdachten onbewust te filmen, in de
42 gevangenis bijvoorbeeld of op het politiebureau."
- 43 8. Francis pakt niet alleen boeven. "Ik werk ook voor advocaten. Het is belangrijk om te
44 weten dat mijn onderzoek verdachten ook kan uitsluiten. En soms rapporteren we aan
45 de politie naar welke kenmerken ze moeten zoeken als er wel videomateriaal is, maar
46 de verdachte nog niet is gepakt."
- 47 9. Loopjesdeskundigen zijn in Nederland niet te vinden. In Engeland maken rechtbanken
48 gebruik van zo'n 25 deskundigen, deels medici en deels wetenschappers. "In Amerika
49 is het ook normaal. Ik hoop dat Nederlandse experts met de juiste training en ervaring
50 dit werk ook op gaan pakken," stelt Francis.

Naar een artikel uit *Algemeen Dagblad*, Chris Klomp, 9 april 2015.

ARUBA

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Donderdag 12 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID

V R A G E N B O E K

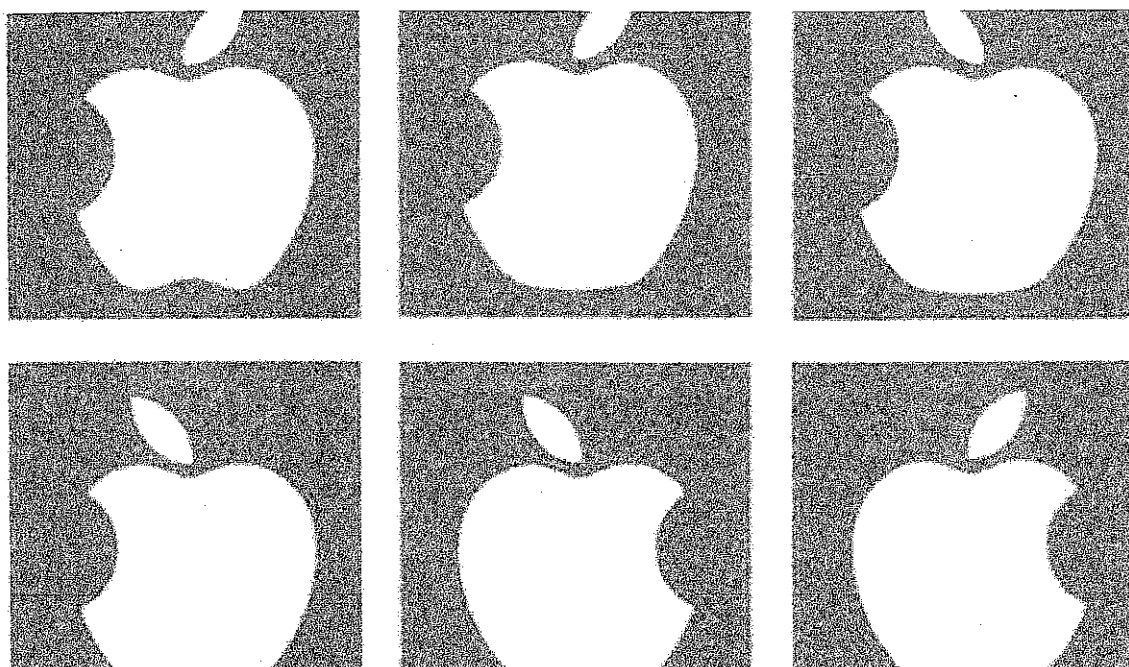
Dit vragenboek bestaat uit
3 korte teksten en 51 vragen.
Er zijn 12 bladen, inclusief voorblad.

Maximaal te behalen aantal punten: 55

De kandidaat begint met dit vragenboek.
Vanaf tekst 4 neemt de kandidaat ook het tekstboek erbij.
Alle antwoorden worden gemaakt op het antwoordblad.

Het gebruik van een ééndelig woordenboek Nederlands is toegestaan.
Daarnaast is een tweetalig woordenboek vanuit en naar de doeltaal toegestaan,
in één band of twee afzonderlijke delen.

Het Apple-logo

Voorbeelden van door studenten getekende varianten van het Apple-logo. © UCLA

1. De appel van Apple is bijna beroemder dan die van Adam en Eva. Toch is er vrijwel niemand die het logo van Apple uit het hoofd kan natekenen. Dat staat in een studie die het *Quarterly Journal of Experimental Psychology* deze maand publiceert. De onderzoekers vroegen 85 studenten, grotendeels Applegebruikers, het beeldmerk correct weer te geven. Ze konden het niet, op ééntje na. Ook het aanwijzen van het juiste logo uit verschillende mogelijkheden bleek best lastig. Minder dan de helft van de studenten wist welk appeltje het juiste was.
2. Hoe kan het dat men zo'n simpel beeldmerk van een van de beroemdste bedrijven ter wereld niet onthoudt? Volgens de onderzoekers hebben we nu eenmaal een slecht geheugen voor alledaagse zaken. Ook zou het een kwestie van efficiëntie zijn: details die we niet echt nodig hebben, slaan we niet op. Het geheugen werkt dus selectief.
3. Volgens de geheugenexpert en hoogleraar psychologie Jaap Murre is dat slechts een deel van de verklaring. "Ons bewustzijn zou overweldigd raken als we álles in detail opslaan", aldus Murre. "We onthouden slechts de appel en het hapje eruit. Het is zelfs de vraag of we alle details wel bewust waarnemen."
4. Verrassend vindt Murre de onderzoeksuitkomst niet. "Vraag maar eens aan mensen wat er op een 5 euro-biljet staat. Ze hebben geen flauw idee." Vroeger dacht de wetenschap dat mensen informatie opslaan als een plaatje. Dat klopt niet. Sindsdien is het onderzoek naar waarnemen en geheugen flink opgevoerd.

Naar een artikel *Apple-logo heeft een hapje eruit. Maar: links of rechts?* uit *De Volkskrant*, 31 maart 2015.
Door: Margreet Vermeulen

Vragen bij tekst 1
HET APPLE-LOGO

- Ip* ■ 1. Wat is het onderwerp van deze tekst?
- A de bekendheid van Apple en het Apple-logo
  - B een slecht en selectief geheugen voor alledaagse dingen
  - C het niet correct kunnen weergeven van het Apple-logo
  - D hoe we details opslaan in het geheugen

Uit de onderzoeken in alinea 1 blijkt dat wij het Apple-logo niet goed opslaan in ons geheugen.

- Ip* □ 2. Citeer de zin verderop in de tekst die aangeeft wat wij wel onthouden van het logo.

In alinea 2 (regel 8-9) staat: "Hoe kan het dat men zo'n simpel beeldmerk van een van de beroemdste bedrijven ter wereld niet onthoudt?"

- Ip* ■ 3. Hoeveel verklaringen worden hiervoor in alinea 2 genoemd?
- A 1
  - B 2
  - C 3
  - D 4

De illustratie met varianten van het Apple-logo dient onder andere als ondersteuning bij wat in de tekst staat.

- Ip* □ 4. Bij welke alinea hoort de illustratie vooral?

De missie van Aqua48

Help door water te drinken

- 1 1. Aqua48 (Aqua For Aid) is een nieuw initiatief op Aruba
2 voor drinkwater in de horeca en hotels. Door Aqua48 te
3 bestellen, helpt u mee om humanitaire doelen te onder-
4 steunen. Met Aqua48 drinkt u kraanwater van een voor-
5 treffelijke kwaliteit uit een speciaal, herkenbaar glas.
6 Voor een redelijke prijs, voor zowel de consument als de
7 horeca-ondernemer. Tegelijkertijd helpt u mee aan een
8 beter milieu. We leggen graag uit hoe Aqua48 dat doet.

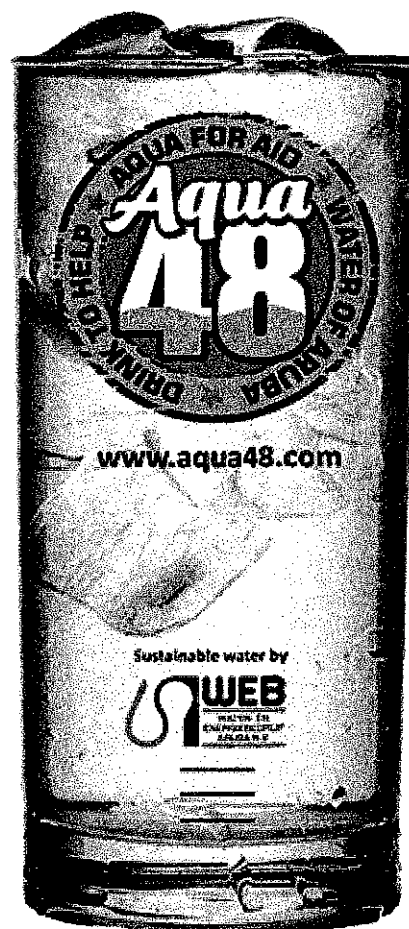
Ondersteun goede doelen

- 9 2. Aqua48 bestelt u in alle deelnemende horecabedrijven
10 en hotels in Aruba. Kwaliteitswater met een uitmuntende
11 smaak dat wordt geproduceerd door WEB Aruba. Voor
12 Aqua48 geldt een minimum consumentenadviesprijs van
13 1 florin. Horecabedrijven mogen een hogere
14 consumentenprijs berekenen. Uw horecagastheer betaalt
15 een deel van zijn drinkwateromzet aan Aqua48,
16 waarmee goede doelen in Aruba worden ondersteund.
17 Met name voor hulp aan (wees)kinderen, gehandicapten
18 en ouderen. Maar ook voor hulpbehoevende dieren. Door
19 uw steun worden jaarlijks veel positieve dingen gedaan
20 in Aruba! Dankzij u. Uitsluitend door Aqua48 te drinken!

Stop de afvalberg

- 21 3. Door Aqua48 te bestellen, helpt u tevens het milieu.
22 Aqua48 drinkt u uit een glas en niet uit een flesje, zoals bron- en mineraalwater.
23 Dat bespaart de productie van wegwerpflesjes van plastic of glas, het vervoer van
24 water en het overbodige bottelingproces. Zo helpt u de CO2-uitstoot aanzienlijk
25 verkleinen. Op Aruba is afvalverwerking een steeds groter wordend probleem.
26 Met Aqua48 helpt u die groeiende Arubaanse afvalberg te beperken. Dus toon uw
27 maatschappelijke betrokkenheid en drink voortaan Aqua48-water!

Naar: www.aqua48.com

Vragen bij tekst 2
DE MISSIE VAN AQUA48

Een auteur kan verschillende middelen gebruiken om de tekst aantrekkelijk te maken. Zoals:

1. *gevarieerde lettertypes gebruiken*
2. *illustraties gebruiken*
3. *voordelen vermelden*
4. *humor in de tekst verwerken*
5. *verhaaltje vertellen*

lp ■ 5. Van welke middelen maakt de auteur bij deze tekst gebruik?

Kies het beste antwoord.

- A 1 en 2
- B 1, 2 en 3
- C 1, 2, 3 en 4
- D 1, 2, 3, 4 en 5

Een afbeelding kan verschillende functies hebben.

De afbeelding bij deze tekst ...

1. *dient vooral om de aandacht te trekken.*
2. *is nodig om de tekst te begrijpen.*
3. *maakt duidelijk wat de tekst van de lezer wil.*
4. *voegt inhoudelijk iets nieuws toe aan de tekst.*

lp ■ 6. Welke functies heeft de afbeelding bij deze tekst?

Kies het beste antwoord.

- A 1 en 2
- B 1 en 3
- C 2 en 3
- D 2 en 4

De titel van de tekst is *De missie van Aqua48*.

lp ■ 7. Welk aspect in de tekst hoort niet bij de missie?

- A Beperking van afvalberg
- B Goede doelen ondersteunen
- C Verhogen inkomsten horecabedrijven
- D Verkleinen CO2-uitstoot

lp ■ 8. Welk doel heeft de laatste alinea van deze tekst vooral?

- A Een aanzet geven tot handelen.
- B Een nadere uitleg geven.
- C Een samenvatting geven.
- D Een toekomstverwachting geven.

lp ■ 9. Wat is het verband tussen alinea 1 en het tekstgedeelte alinea 2 en 3?

- A doel-middel
- B oorzaak-gevolg
- C opsomming
- D toelichting

lp ■ 10. Wat is dit voor een soort tekst?

- A Een nieuwsbericht op een website
- B Een nieuwsbericht uit een krant
- C Een reclametekst op een website
- D Een reclametekst uit een krant

Vroege drinkers

- 1 1. Kinderen die wel eens een slokje wijn van hun ouders kregen, drinken rond hun 14e
2 vaker alcohol en zijn vaker al eens dronken geweest dan hun leeftijdsgenoten. Dat
3 blijkt uit een onderzoek van Brown University.

- 4 .....
5 2. De onderzoekers volgden 3 jaar lang 561 scholieren uit Rhode Island vanaf ongeveer
6 11 jaar. Bijna 30 procent gaf aan het begin van de studie aan dat ze wel eens wat
7 alcohol hadden gekregen. Meestal van hun ouders, vaak bij een feestje of speciale
8 gelegenheid. In de derde klas van de middelbare school had 26 procent van deze
9 'vroege drinkers' al een heel alcoholisch drankje op, tegenover minder dan 6 procent
10 van hun leeftijdsgenoten die 3 jaar geleden nog helemaal geen alcohol hadden
11 gedronken. 9 procent was bovendien al eens dronken geweest of had een grote
12 hoeveelheid achter elkaar gedronken. Dat gold voor nog geen 2 procent van hun
leeftijdsgenoten.

Drinkgedrag

- 13 3. Uiteraard zijn er vele andere factoren die het drinkgedrag van tieners beïnvloeden,
14 zoals de drinkgewoontes en eventueel alcoholisme van de ouders. Maar ook het
15 eventueel impulsieve karakter van de kinderen en of ze vaak risico's nemen, zijn
16 factoren die meespelen. Toch bleef er volgens de onderzoekers een verband bestaan
17 tussen de vroege kennismaking met alcohol en het alcoholgebruik een paar jaar later.

Kennismaken met alcohol

- 18 4. De studie bewijst niet dat de slokjes alcohol op 11-jarige leeftijd de oorzaak zijn van
19 het drankgebruik van de scholieren een paar jaar later. "We zeggen niet dat het goed of
20 slecht is als ouders een paar slokjes wijn toestaan", zegt onderzoeker Kristina Jackson.
21 Sommige ouders denken dat je kinderen thuis al vroeg moet laten kennismaken met
22 alcohol. Dat zou ze leren om verantwoord om te gaan met drank. Verder zou het de
23 aantrekkingskracht van alcohol verminderen. Jackson geeft aan dat dit onderzoek deze
24 theorie tegenspreekt.

Vragen bij tekst 3
VROEGE DRINKERS

- 1p* ■ 11. Wat is het onderwerp van de tekst?
Kies het beste antwoord.
A De aantrekkingskracht van alcohol onder jongeren verminderen.
B De vroege kennismaking van jongeren met alcohol.
C Het drinkgedrag van ouders beïnvloedt het drinkgedrag van jongeren.
D Jongeren die impulsief zijn en vaak risico's nemen, gebruiken eerder alcohol.
- 1p* ■ 12. Welk tussenkopje past het beste boven alinea 2?
A Alcoholisch drankje
B Feestje of speciale gelegenheid
C Onderzoek
D Vroege drinkers
- 1p* ■ 13. Wat is het verband tussen alinea 1 en 2.
A Alinea 2 geeft een reden bij alinea 1.
B Alinea 2 geeft een toelichting op alinea 1.
C Alinea 2 is een voorwaarde bij alinea 1.
D Alinea 1 en 2 vormen samen een tegenstelling.

In alinea 3 staat: "Uiteraard zijn er vele andere factoren die het drinkgedrag van tieners beïnvloeden, ..." (r. 13)

- 1p* ■ 14. Hoeveel factoren worden er in deze alinea opgenoemd?
A 2
B 3
C 4
D 5
- 2p* □ 15. Noteer twee redenen uit de tekst waarom sommige ouders denken dat het positief is als zij hun kinderen vroeg laten kennismaken met alcohol.
- 1p* ■ 16. Wat is het verband tussen de theorie in alinea 4 en het onderzoek in alinea 1.
De theorie in alinea 4 ...
A en het onderzoek in alinea 1 vormen een tegenstelling.
B geeft een uitleg bij het onderzoek in alinea 1.
C is een gevolg van het onderzoek in alinea 1.
D is hetzelfde als het onderzoek in alinea 1.
- Van wie en wanneer krijgen kinderen meestal alcohol aangeboden?
- 1p* □ 17. Citeer de zin uit de tekst die het beste antwoord geeft op deze vraag.
- 1p* ■ 18. Wat is het belangrijkste schrijfdoel van deze tekst?
A informeren
B gevoelens uitdrukken
C overtuigen
D tot handelen aanzetten

Vragen bij tekst 4
HANDEN AF VAN ONZE EZELS!

- 1p ■ 19. Wat is de functie van alinea 1?
Kies het beste antwoord.
A De aanleiding noemen tot het schrijven van de tekst.
B Een sfeerbeschrijving geven.
C Een samenvatting vooraf geven.
D Enkele opvallende details van het probleem noemen.
- 1p ■ 20. Wat is het onderwerp van deze tekst?
Kies het beste antwoord.
A De ezels van Bonaire.
B De ruzie om de ezels van Bonaire.
C Een oplossing zoeken voor de ezels van Bonaire.
D Handen af van onze ezels!
- 1p ■ 21. Welk verband is er tussen alinea 1 en 2?
Alinea 2 ...
A geeft een verklaring bij alinea 1.
B is een gevolg van alinea 1.
C is een voorbeeld bij alinea 1.
D vormt samen met alinea 1 een opsomming.
- 2p □ 22. Citeer de kernzin van alinea 3.
- In alinea 4 staat een verband, namelijk een tegenstelling.
- 1p □ 23. Geef in maximaal drie woorden (of minder) elk element van deze tegenstelling weer.
- In alinea 4 spreekt de schrijfster van een ezelbeleidsplan.
- 1p □ 24. In welke alinea wordt dit plan uitgelegd?
- De tekst kan in 3 delen worden verdeeld.
Deel 1: alinea 1, 2 en 3
Deel 2: alinea 4 en 5
Deel 3: alinea 6, 7, 8, 9 en 10
- 1p ■ 25. Welk tussenkopje geeft het beste de inhoud weer van deel 1?
A Ezels een gevaar
B Ezels cultuurerfgoed
C Ezels en hun functie
D Ezelbeleidsplan
- 1p ■ 26. Welk tussenkopje geeft het beste de inhoud weer van deel 2?
A Ezelbeleidsplan
B Donkey Sanctuary
C Opvang ezels
D Vrijwilligersorganisatie
- 1p ■ 27. Welk tussenkopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3?
A Bonaire 'bijzondere gemeente'
B Bonaire Donkey Protection League
C Culturele identiteit
D Discussie

Bonaire Donkey Protection League (=DPL) verzet zich tegen het ezelbeleidsplan van het eilandsbestuur en Donkey Sanctuary.

2p □ 28. Tegen welke twee punten verzet DPL zich? Raadpleeg alinea 5 en 6.

In alinea 8 staat: "De vinger op de zere plek." (r. 53)

1p □ 29. Citeer de zin waar "De vinger op de zere plek" naar verwijst. Raadpleeg alinea 7.

De titel van de tekst luidt: Handen af van onze ezels!

1p □ 30. In welke alinea wordt de titel nader toegelicht?

1p ■ 31. Wat is de mening van de staatssecretaris? Raadpleeg alinea 9.

De staatssecretaris is het ...

A eens met de ideeën van mevrouw Melis.

B eens met de ideeën van Al Catalfumo.

C niet eens met de Bonaire Donkey Protection League.

D eens met het ezelbeleidsplan.

1p ■ 32. Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

A De Bonairianen willen een oplossing voor de overlast die ezels veroorzaken zonder dat ze met uitroeiing worden bedreigd.

B De Bonairianen zijn bang dat zij vreemdeling worden op hun eigen eiland.

C Een groep bewoners wil een radicale oplossing voor de overlast die ezels veroorzaken door ze onder andere te castreren.

D Een groep bewoners wil de overlast van ezels beperken zonder castratie en zonder ze te scheiden.

E De Nederlandse wetten en regels zijn vaak met weinig oog voor de lokale omstandigheden op Bonaire ingevoerd en men is bang dat de ezel daar de dupe van wordt.

Een auteur kan in een tekst:

1. feiten opsommen;

2. de mening van anderen geven;

3. haar eigen mening geven.

1p ■ 33. Wat doet de auteur in deze tekst?

A 1 en 2

B 1 en 3

C 2 en 3

D 1, 2 en 3

Vragen bij tekst 5

OUDERE VAAK SLECHTER UIT ZIEKENHUIS DAN HIJ ERIN GAAT

- De titel van de tekst luidt "Oudere vaak slechter uit ziekenhuis dan hij erin gaat".
- 1p ■ 34. Op welk gebied blijkt de oudere bij thuiskomst uit het ziekenhuis vooral achteruit gegaan?
- A eenzaamheid
  - B fysieke gezondheid
  - C vertrouwdheid van thuis
  - D zelfstandigheid

Alinea 1 is de inleiding van deze tekst.

Een inleiding kan verschillende functies hebben:

1. De aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst;
2. De probleemstelling noemen;
3. Een samenvatting vooraf geven;
4. Een voorbeeld geven over het onderwerp van de tekst.

- 1p ■ 35. Welke twee functies heeft de inleiding van deze tekst?
- A 1 + 2
  - B 1 + 3
  - C 1 + 4
  - D 2 + 3
  - E 2 + 4
  - F 3 + 4

- 1p ■ 36. Welk verband is er tussen alinea 1 en 2?

Alinea 2 ...

- A vormt een opsomming met alinea 1.
- B geeft een toelichting op wat in alinea 1 staat.
- C geeft een verklaring voor wat in alinea 1 staat.
- D geeft een voorbeeld bij alinea 1.

In alinea 4 (r. 14) staat 'in dat opzicht'.

- 1p □ 37. Citeer de woordgroep waarnaar dit verwijst.

Mevrouw Van der Meide zegt in alinea 6 op welke manier veel problemen voorkomen kunnen worden.

- 1p □ 38. In welke alinea worden die problemen beschreven?

Lees alinea 7 en 8.

"Ziekenhuizen doen er tegenwoordig van alles aan om in de behoeften van ouderen te voorzien." (r. 35-36)

- 2p □ 39. Noem de twee hoofdmaatregelen die de ziekenhuizen nemen om aan die behoeften tegemoet te komen.

- 1p ■ 40. Wat is de belangrijkste functie van de slotalinea?

- A conclusie
- B samenvatting
- C tegenstelling
- D toekomstverwachting

In deze tekst komen twee mensen aan het woord over de problemen van ouderen in het ziekenhuis: onderzoekster Van der Meide en internist Willem Blok.

lp ■ 41. Wat vinden zij ieder van het probleem?

Kies het beste antwoord.

- A Zij hebben ieder andere ideeën over het probleem.
- B Zij spreken elkaar tegen.
- C Zij vullen elkaar aan.
- D Zij zijn het eens met elkaar.

Een schrijver kan in zijn tekst:

- 1. feiten opsommen;
- 2. de mening van anderen geven;
- 3. zijn eigen mening geven.

lp ■ 42. Wat doet de schrijver in deze tekst?

- A 1 en 2.
- B 1 en 3.
- C 2 en 3.
- D 1, 2 en 3.

lp ■ 43. Wat is het schrijfdoel van deze tekst?

De schrijver wil de lezer ...

- A informeren dat een oudere maar beter het ziekenhuis kan mijden.
- B informeren dat het belangrijk is om meer aandacht te besteden aan oudere patiënten.
- C overtuigen dat een oudere maar beter het ziekenhuis kan mijden.
- D overtuigen dat het belangrijk is om meer aandacht te besteden aan oudere patiënten.

LET OP: De vragen 44 t/m 51 staan op de volgende pagina! →→→

Vragen bij tekst 6

HET LOOPJE VERRAADT EEN CRIMINEEL

- Ip* ■ 44. Wat is de functie van de inleiding van deze tekst?
A De aandacht trekken met een pakkend verhaaltje over het onderwerp.
B De aanleiding noemen tot het schrijven van deze tekst.
C Een samenvatting vooraf geven.
D Enkele opvallende details van het probleem weergeven.
- In de lead staat dat Francis boeven herkent aan hun loopje.
- Ip* □ 45. In welke alinea verder in de tekst geeft hij daar uitgebreid uitleg over?
- Francis herkent verdachten aan hun loopje.
- Ip* □ 46. Welke andere factor kan meespelen bij het herkennen van een verdachte?
- Francis is in de meeste alinea's aan het woord. In alinea 1 is hij niet aan het woord.
- Ip* □ 47. In welke andere alinea is hij ook niet aan het woord?
- In alinea 6 staat: „Francis werkt naar eigen zeggen zo objectief mogelijk.”
(regel 28)
- Ip* ■ 48. Hoe bereikt hij dat?
A Door eerst de omschrijving van de misdaad door te nemen en dan naar de video van de politie van de lopende verdachte te kijken.
B Door eerst naar de voeten, de enkels en de knie te kijken, dan naar het hele lichaam en het hoofd en naar eventuele handicaps.
C Door eerst naar het videomateriaal van de bewakingscamera te kijken en dan naar de video van de politie.
D Door eerst naar het videomateriaal van de bewakingscamera te kijken en dan naar de voeten, de enkels, de knie, het hele lichaam en het hoofd en eventuele handicaps.
- Verdachten kunnen Francis misleiden door bewust anders te gaan lopen.
- Ip* □ 49. Citeer de zin uit alinea 7 waarin staat hoe dit voorkomen kan worden.
- Ip* ■ 50. Wat is de functie van de laatste alinea?
De laatste alinea geeft een ...
A advies.
B conclusie.
C samenvatting.
D toekomstverwachting.
- Ip* ■ 51. Wat is het belangrijkste schrijfdoel van de auteur?
De auteur wil de lezer ...
A amuseren.
B informeren.
C overtuigen.
D tot handelen aanzetten.

ARUBA

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Donderdag 12 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID

ANTWOORDBLAD

Maximaal te behalen aantal punten: 55

Naam: _____

Examennr.: _____

School: _____

Cijfer:

Antwoordblad Leesvaardigheid 2016 – tijdvak 1

Meerkeuzevragen: 34 punten

1.		9.		16.		26.		35.		44.	
3.		10.		18.		27.		36.		48.	
5.		11.		19.		31.		40.		50.	
6.		12.		20.		32.		41.		51.	
7.		13.		21.		33.		42.			
8.		14.		25.		34.		43.			

Open vragen: 21 punten

2. _____

4. Alinea _____

15. 1. _____

2. _____

17. _____

22. _____

23. _____ ↔ _____

24. Alinea _____

28. 1. _____

2. _____

29. _____

_____

_____

30. Alinea _____

37. _____

38. Alinea _____

39. 1. _____

2. _____

45. Alinea _____

46. _____

47. Alinea _____

49. _____

_____

_____

1^e correctie:

Meerkeuzevragen : .....

Open vragen : .....

**Totaal
aantal punten : .....**

2^e correctie:

Meerkeuzevragen : .....

Open vragen : .....

**Totaal
aantal punten : .....**

ARUBA

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Donderdag 12 mei

07.30 – 10.00

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID

Correctievoorschrift

Correctievoorschrift Leesvaardigheid 2016 – tijdvak 1

Meerkeuzevragen leveren 1 punt per vraag op, totaal 34 punten.

1.	B	9.	D	16.	A	26.	A	35.	A	44.	A
3.	B	10.	C	18.	A	27.	D	36.	B	48.	C
5.	B	11.	B	19.	B	31.	D	40.	A	50.	D
6.	B	12.	C	20.	C	32.	A	41.	C	51.	B
7.	C	13.	B	21.	A	33.	D	42.	A		
8.	A	14.	C	25.	B	34.	D	43.	B		

► Toelichting bij vraag 3: slecht geheugen voor alledaagse zaken + efficiëntie/selectief

► Toelichting bij vraag 14: de drinkgewoontes, alcoholisme van de ouders, het karakter van de kinderen en of ze vaak risico's nemen

Open vragen, totaal 21 punten.

1p □ 2. Uit de onderzoeken in alinea 1 blijkt dat wij het Apple-logo niet goed opslaan in ons geheugen. Citeer de zin verderop in de tekst die aangeeft wat wij wel onthouden van het logo.
“We onthouden slechts de appel en het hapje eruit.” (regel 14) 1

1p □ 4. De illustratie met varianten van het Apple-logo dient onder andere als ondersteuning bij wat in de tekst staat.
 Bij welke alinea hoort de illustratie vooral?
Alinea 1 1

2p □ 15. Noteer twee redenen uit de tekst waarom sommige ouders denken dat het positief is als zij hun kinderen vroeg laten kennismaken met alcohol.
1. Om verantwoord om te gaan met drank
2. De aantrekkingskracht van alcohol verminderen 2

1p □ 17. Van wie en wanneer krijgen kinderen meestal alcohol aangeboden?
 Citeer de zin uit de tekst die het beste antwoord geeft op deze vraag.
“Meestal van hun ouders, vaak bij een feestje of speciale gelegenheid.”
(r. 6-7) 1

- 2p □ 22. Citeer de kernzin van alinea 3.
“Ezels zijn een belangrijk onderdeel van de lokale cultuur en worden beschouwd als erfgoed.” (r. 21-22) 2
Minder goed:
“De ezels zijn sterk verbonden met de geschiedenis van Bonaire.” (regel 15) 1
- 1p □ 23. In alinea 4 staat een verband, namelijk een tegenstelling.
 Geef in maximaal drie woorden (of minder) elk element van deze tegenstelling weer.
Tot ieders tevredenheid ↔ middelpunt van onrust 1
Of: Bewondering ↔ kritiek 1
- 1p □ 24. In alinea 4 spreekt de schrijfster van een ezelbeleidsplan.
 In welke alinea wordt dit plan uitgelegd?
Alinea 5 1
- 2p □ 28. Bonaire Donkey Protection League (=DPL) verzet zich tegen het ezelbeleidsplan van het eilandsbestuur en Donkey Sanctuary.
 Tegen welke twee punten verzet DPL zich? Raadpleeg alinea 5 en 6.
1. (zonder) castratie (1)
2. (zonder) het scheiden van dieren (1) 2
- 1p □ 29. In alinea 8 staat: “De vinger op de zere plek.” (r. 53)
 Citeer de zin waar “De vinger op de zere plek” naar verwijst.
 Raadpleeg alinea 7.
“Wel werd opgemerkt dat “de behandeling van ezels een onderwerp is dat heftige emoties losmaakt en bovendien in verband wordt gebracht met de culturele identiteit van Bonaire”. (r. 50-52) 1
- 1p □ 30. De titel van de tekst luidt: *Handen af van onze ezels!*
 In welke alinea wordt de titel nader toegelicht?
Alinea 8 1
 ► Toelichting bij vraag 30: “De Europese Nederlanders van de ezelopvang zijn het symbool van Nederlanders “die wel even komen vertellen hoe het moet. Nu de ezels in een reservaat, straks wij ook.” (r. 59-61)
- 1p □ 37. In alinea 4 (r. 14) staat ‘in dat opzicht’.
 Citeer de woordgroep waarnaar dit verwijst.
“sociale en psychologische factoren” (regel 13) 1
- 1p □ 38. Mevrouw Van der Meide zegt in alinea 6 op welke manier veel problemen voorkomen kunnen worden.
 In welke alinea worden die problemen beschreven?
Alinea 4 1

Lees alinea 7 en 8.

"Ziekenhuizen doen er tegenwoordig van alles aan om in de behoeften van ouderen te voorzien." (r. 35-36)

2p □ 39. Noem de twee hoofdmaatregelen die de ziekenhuizen nemen om aan die behoeften tegemoet te komen.

1. Kwetsbaarheidsfactoren in kaart brengen.

2. Tijd en geduld nemen om zaken goed uit te leggen.

2

In de lead staat dat Francis boeven herkent aan hun loopje.

1p □ 45. In welke alinea verder in de tekst geeft hij daar uitgebreid uitleg over?

Alinea 6

1

Francis herkent verdachten aan hun loopje.

1p □ 46. Welke andere factor kan meespelen bij het herkennen van een verdachte?

Culturele verschijnselen/ verschillen in culturen

1

Francis is in de meeste alinea's aan het woord. In alinea 1 is hij niet aan het woord.

1p □ 47. In welke andere alinea is hij ook niet aan het woord?

Alinea 3

1

Verdachten kunnen Francis misleiden door bewust anders te gaan lopen.

1p □ 49. Citeer de zin uit alinea 7 waarin staat hoe dit voorkomen kan worden.

"Het is beter om verdachten onbewust te filmen, in de gevangenis bijvoorbeeld of op het politiebureau." (regel 13)

1

Totaal: 55 punten

Na verwerking van de resultaten wordt de cesuur vastgesteld.

Opmerking: Bij alle citaten gaat het om de inhoud. Zonder vermelding regelnummers is goed.
Met een kleine letter beginnen i.p.v. een hoofdletter of andersom is goed.